

Голові Національної комісії з питань
регулювання зв'язку України
п. Колобову С. О.

Національна комісія з питань регулювання
зв'язку України,
01001, М.Київ, Хрещатик, 22

Шановний Сергію Олександровиче!

Начальнику Українського державного
центру радіочастот
п. Слободянюку П.В.

Український державний центр радіочастот
м. Київ, Проспект Перемоги, 15-й км

Шановний Павло Васильовичу!

Голові Національної ради України з питань
телебачення і радіомовлення
п. Шевченко В.Ф.

Національна рада України з питань
телебачення і радіомовлення
01001, М.Київ, Прорізна, 2

Шановний Віталіє Федоровичу!

Секретарю Ради Національної безпеки і
оборони України
п. Богатирьовій Р.В.

Рада Національної безпеки і оборони
України
01133, М.Київ, Командарма Каменєва, 8

Шановна Раїса Василівна!

Заступнику Міністра транспорту та зв'язку
України - директору Державного
департаменту з питань зв'язку та

інформатизації
п. Проживальському О.П.

Міністерство транспорту і зв'язку України
01001, М.Київ, Хрещатик, 22

Шановний Олеже Петровичу!

Голові Комітету Верховної Ради України з
питань свободи слова та інформації
п. Герман А.М.

Комітет Верховної Ради України з питань
свободи слова та інформації
01008, М.Київ, Грушевського, 5

Шановна Ганна Миколаївна!

Незалежна Асоціація телерадіомовників (НАМ), яка представляє інтереси регіональних та місцевих телекомпаній, просить Вас про сприяння у вирішенні проблеми збереження і відновлення місцевого телебачення в процесі переходу на цифрове мовлення.

Протягом 2007-2008 років наша асоціація досліджувала проблему впровадження цифрового телебачення в Україні в частині регіонального і місцевого мовлення. На сьогоднішній день ми вже визначили перелік можливих підходів до розбудови регіональних та місцевих телекомпаній у цифрових стандартах мовлення (за результатами Міжнародної науково-практичної конференції “Проблеми впровадження цифрового мовлення на загальнонаціональному, регіональному і місцевому рівні”, Одеса, 23-24 квітня 2008 року), а також ті із них, які є найбільш перспективними для галузі та суспільства в цілому (за результатами Регіональної наради “Впровадження цифрового телебачення в Луганській області: проблема місцевого та регіонального мовлення”, 22 липня 2008 року, м. Луганськ). Ми плануємо продовжувати ці дослідження на місцях та провести регіональні наради у всіх областях України, але вже зараз ми маємо вагомі результати нашої роботи. У зв'язку з викладеним вище, хочемо представити до вашої уваги пропозиції НАМ щодо напрямів переходу місцевого та регіонального телебачення на цифрові стандарти мовлення, а також звернутися із проханням про призначення зустрічей для їх обговорення.

Відповідно до чинного законодавства, термін «місцеве мовлення» нижче ми застосовуємо у розумінні «мовлення на один населений пункт або на декілька населених пунктів, розташованих поряд». Таким чином, місцеве мовлення відрізняється від регіонального мовлення, яке здійснюється на територію області, або її значної частини. Саме цією відмінністю і зумовлюються принципово різні проблеми, що виникають при переведенні на цифрові стандарти мовлення регіональних та місцевих телекомпаній.

Перш за все, необхідно зазначити, що програми місцевої телекомпанії не тільки за своїм змістом, але і за побудовою сітки мовлення, зорієнтовані на аудиторію, що належить до однієї територіальної громади. Так, наприклад, програма КП Южненська міська студія ТБ «МиГ» (м. Южний Одеської обл.) побудована таким чином, щоб новини могли подивитися $\frac{3}{4}$ жителів міста Южний, що працюють позмінно на містоутворюючому підприємстві ДП «Морський Торговий порт Южний». Отже не тільки зміст цих новин є

нецікавим навіть для жителів розташованих поряд населених пунктів, але і час їх поширення є незручним, бо він підлаштований під час закінчення кожної зміни на конкретному підприємстві.

З цього випливають два висновки:

1) немає жодного сенсу забезпечувати доступ до програм місцевої телекомпанії жителям інших населених пунктів;

2) доходи місцевих телекомпаній є обмеженими рекламним ринком одного населеного пункту, а отже – надзвичайно малими. Обрахувати середньомісячний дохід місцевої компанії доволі важко через особливості економічного стану кожного регіону та кожного населеного пункту, але він рідко сягає понад 50 тис. грн., при цьому чистий прибуток складає, як правило, 3-5 тис. грн.

Ситуація значно ускладнюється через особливість складу доходів та витрат підприємств у сфері телебачення і радіомовлення, а саме:

- 1) основна діяльність – тобто, поширення передач, - майже не приносить доходу (доходи від продажу програмного продукту іншим телекомпаніям складають не більше ніж 0,5% валового доходу місцевої телекомпанії, але навіть і така цифра трапляється доволі рідко через названі вище причини: власний продукт, тобто місцеві новини та розважальні передачі, є абсолютно не цікавим в інших регіонах, в які, теоретично, він міг би бути проданим); натомість основним джерелом доходів є оплата за поширення реклами;
- 2) основна діяльність вимагає надзвичайно великих постійних витрат не тільки на утримання творчого персоналу (який можливо і міг би бути зменшений на час фінансової кризи), але і на оплату за поширення сигналу і технічне обслуговування передавального обладнання (що складає 10-15 тис. гривень на місяць, тобто 25-30% загальних витрат місцевої телекомпанії), оплату за використання виробничих приміщень тощо. Телекомпанія не може зменшувати ці витрати залежно від зменшення надходжень від реклами, адже її ліцензією визначено добовий обсяг мовлення і за порушення цієї вимоги вона буде нести відповідальність аж до анулювання ліцензії.

При цьому ми маємо брати до уваги, що фінансова стійкість є основою фінансової незалежності місцевих телекомпаній, а отже – їх незалежності в цілому. Адже підприємство, що рік у рік працює на межі збитковості, рано чи пізно або почне брати гроші за порушення вимог законодавства не задля отримання надприбутків, а виключно для того, щоб не збанкрутити, або припинить діяльність у цій сфері. Протягом останніх років саме з цієї причини кількість місцевих телерадіокомпаній значно зменшилась.

Виходячи із викладеної вище ситуації, нашою організацією було сформульовано основну вимогу до переведення місцевих телекомпаній на цифрове мовлення:

- 1) технічне рішення має бути максимально економічним;

а також ми визначили і інші вимоги:

- 2) технічне рішення має як мінімум – забезпечувати збереження всіх існуючих на цей момент місцевих телекомпаній, а як максимум – дозволити їх створення в тих населених пунктах, де є зацікавленість місцевих громад та достатній обсяг рекламного ринку;
- 3) технічне рішення має забезпечувати максимальну функціональну незалежність місцевих телекомпаній – тобто, здатність самостійно виконувати функції

оператора телекомунікацій та провайдера програмної послуги (у разі, якщо чинне законодавство піде шляхом виділу функцій провайдера та його виокремлення як самостійного учасника взаємовідносин у сфері цифрового ефірного телебачення).

Саме за рівнем забезпечення виконання цих трьох вимог ми і оцінювали ті технічні рішення, які були запропоновані державними органами та експертами для реалізації місцевого мовлення у цифрових стандартах:

- 1) поширення програм місцевих телекомпаній або їх частин на загальнонаціональному покритті 5 у регіональному мультиплексі МХ-5 у кодованому вигляді для прийому на території, зазначеній в ліцензії;
- 2) виділення для цілей місцевого мовлення окремого загальнонаціонального покриття без створення в ньому синхронних зон мовлення;
- 3) використання малопотужних передавачів на частотах, що не використовуються для створення синхронних зон у відповідних зонах регіонального Плану цифрової наземної радіомовної служби України «Женева-2006»;
- 4) використання систем типу МІТРІС, ММДС, «ТЕЛЕ-СЕЛО»;
- 5) використання кабельних та волоконно-оптичних мереж;
- 6) використання ІР-технологій;
- 7) використання аналогових частот в центральних регіонах України.

При цьому не можна не зазначити, що варіанти №2 та №7 вочевидь є не раціональним використанням обмеженого радіочастотного ресурсу, а останній до того ж може використовуватись лише на обмежених територіях в центрі країни. Варіанти № 4-6 є надто дорогими через високу собівартість поширення сигналу, але можуть застосовуватись у місцевостях із особливо складним рельєфом (так званих, зонах тіні) як додаткова технологія. Тому, найбільш реалістичними із викладених вище варіантів, ми вважаємо:

- поширення програм на регіональному мультиплексі МХ-5 (пропозиція Національної ради України з питань телебачення і радіомовлення); та
- використання малопотужних передавачів, як окремих частотних присвоєнь, поза частот, що будуть використовуватись у відповідній синхронній зоні, згідно Плану «Женева – 2006» (пропозиція експертів Українського науково-дослідного інституту радіо і телебачення).

Відповідно до Регіонального плану «Женева-2006» основним підходом до впровадження в Україні цифрового телебачення є створення одночастотних синхронних мереж мовлення. Такий підхід вимагає значних витрат на побудову веж, придбання та технічне обслуговування передавального обладнання, проте, у випадку, коли йдеться про загальнонаціональне або регіональне мовлення, ці витрати є виправданими, адже необхідно забезпечити максимально щільне покриття сигналом всієї території України або окремої області.

Але коли завдання полягає у забезпеченні доступом до програм телекомпанії лише мешканців певного населеного пункту або кількох населених пунктів, розташованих поряд, здійснення мовлення на більшу ніж необхідно територію є марним витрачанням коштів. Такий підхід є виправданим лише в одному випадку – коли через відсутність вільного частотного ресурсу немає іншого технічного рішення для забезпечення доступу громадян до інформації місцевих телекомпаній. В усіх інших випадках це – штучне погіршення фінансового стану місцевих мовників.

Адже, як зазначалось вище, на сьогодні витрати на поширення сигналу для місцевої телекомпанії складають 30-35% загального складу її витрат, а після переходу на цифрове

мовлення вони неминуче збільшаться (пропорційно збільшенню кількості передавального обладнання у відповідній синхронній зоні, тобто від 9 до 27 разів залежно від того знаходиться територія поширення сигналу відповідної телекомпанії в межах однієї зони синхронного мовлення чи на межі 2-3 зон). Зрозуміло, що ці витрати будуть розподілені між кількома (до 10) місцевими та регіональними компаніями, програми яких зможуть бути розміщені на одному регіонально-місцевому мультиплексі. Але чим більше буде таких компаній, що спільно нестимуть тягар оплати за поширення сигналу, тим більше стане гравців на рекламному ринку, а відповідно – тим меншими будуть доходи кожного з них. Отже, фінансовий стан місцевих телерадіокомпаній при такому підході погіршиться.

Також слід взяти до уваги те, що ресурс МХ-5 обмежений 10 каналами/програмами. В багатьох зонах це не створить проблем, оскільки кількість регіональних і місцевих телекомпаній на сьогодні є надзвичайно малою. Але є і такі регіони, як, наприклад, Одеська область, де кількість мовників в обох категоріях сягає 20 телекомпаній. Виникає питання, хто саме з них отримає право потрапити до МХ-5?

Ще однією проблемою для місцевих мовників стане доставка сигналу програм від студії до мультиплекса, який розташований поряд з центральним передавачем синхронної зони. Наразі (в аналоговому мовленні), як правило, студія та передавач місцевої компанії розташовані поряд та сигнал передається за допомогою радіорелейних ліній (РРЛ) або кабелю (в окремих випадках - волоконно-оптичних ліній зв'язку (ВОЛЗ)). Таку схему після переходу на цифрове телебачення можна буде задіяти тим місцевим мовникам, які працюють у населених пунктах, розташованих в центрі синхронних зон. Але як вирішити цю проблему тим із них, хто знаходиться за 35-50 км від мультиплекса? Або, навіть, на межі кількох зон, тобто максимально далеко від їх мультиплексів. Адже для загальнонаціональних мовників доставка сигналу із Києва до центрів кожної із синхронних одночастотних мереж і далі – до передавачів, що працюють в зоні буде здійснюватись централізовано (супутниковим зв'язком або за допомогою РРЛ), а місцевим мовникам доведеться вирішувати цю проблему самостійно. Для цього їм доведеться або самостійно отримати ліцензію на використання радіочастотного ресурсу та ліцензію оператора телекомунікацій, придбати обладнання і побудувати радіорелейну лінію, або користуватися послугами Концерну РРТ. Послуги Концерну РРТ із доставки сигналу за допомогою РРЛ на відстань 25-35 км. сьогодні коштують місцевій компанії приблизно 10 тис. грн. на місяць, приблизно стільки ж коштує і доставка сигналу на аналогічну відстань за допомогою ВОЛЗ. Отже, при переході на цифру це збільшить щомісячні витрати місцевого мовника на поширення сигналу майже вдвічі. Можливість самостійної прокладки ВОЛЗ для місцевої компанії виключена через надто високі витрати на обладнання та роботи, а також через високу імовірність пошкодження або розкрадання обладнання (кабелю) у малонаселеній місцевості, де належний контроль забезпечити неможливо.

Таким чином, можна зробити висновок, що значні витрати на поширення сигналу та обмежена кількість ресурсу МХ-5 перешкоджатимуть розбудові місцевого телебачення в Україні.

І, нарешті, створення і обслуговування регіонального мультиплексу МХ-5 буде здійснюватись оператором телекомунікацій та провайдером програмної послуги, які стануть монополістами на регіональному ринку. Всі телекомпанії, що поширюватимуть свої програми на цьому мультиплексі залежатимуть від того, наскільки професійно та добросовісно провайдер та оператор виконуватимуть свої обов'язки. Але порівняно з обласними телекомпаніями, місцевим буде набагато важче контролювати їх роботу через територіальну віддаленість.

Натомість побудова цифрових міні-мереж, що працюють в режимі одночастотних присвоєнь при використанні малопотужних передавачів позбавлена всіх зазначених вище вад:

1) ця технологія є максимально економічною, як за вартістю передавального обладнання, так і за обсягом витрат на його обслуговування; крім того, вона дозволяє мінімізувати відстань від студії до міні-мультиплекса, тобто знімає проблему доставки сигналу;

2) ця технологія дозволяє задіяти значно більше частотного ресурсу, призначеного для телебачення, ніж це прямо передбачається Регіональним Планом «Женева-2006» (рисунок 1). Відповідно до Статті 4 Угоди «Женева-2006» (рисунок 2) міжнародна координація таких одночастотних присвоєнь не потребується, за умови використання відповідних параметрів частотних присвоєнь, відповідно до технічних додатків Угоди «Женева-06». Такі станції можна вносити в План «Женева-06» після відповідної перевірки у МСЕ, що здійснюється за прискореною процедурою протягом 40 днів (частотний ресурс, попередньо визначений для станцій місцевого мовлення в 62 зоні Луганської області, представлено в таблиці 1).

Це дозволяє не тільки зберегти місцеве мовлення у сьогодишніх обсягах, але і відновити його там, де місцеві мовники втратили частоти на користь загальнонаціональних або регіональних.

Практику використання одночастотних присвоєнь застосовують багато країн Європи, зокрема такі сусіди України як Росія, Словаччина, Туреччина тощо.

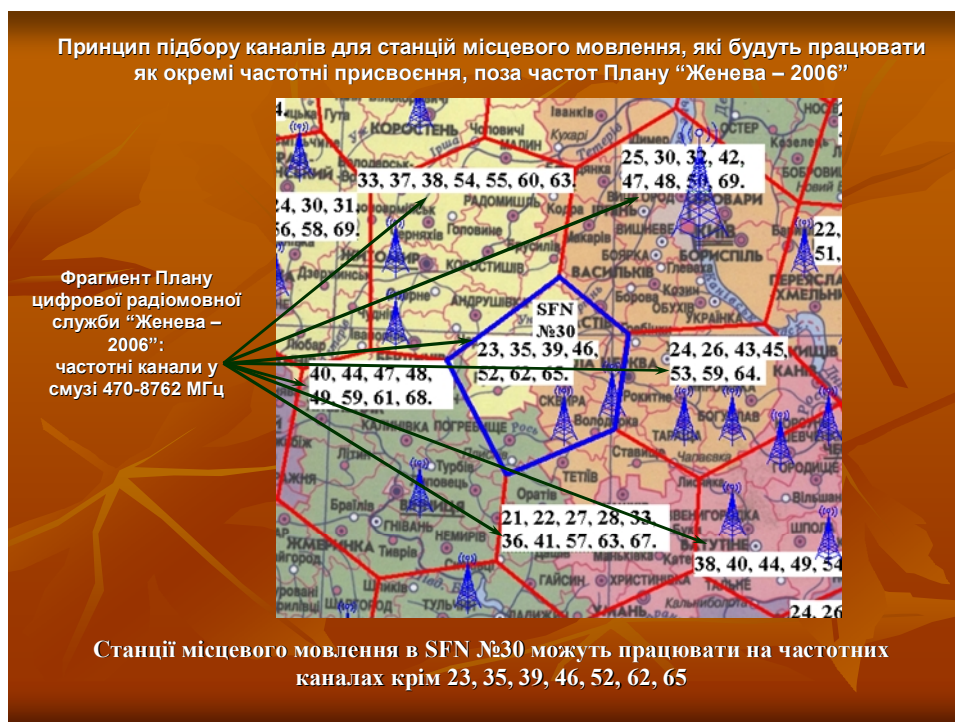

Рисунок 1 - Використання для побудови міні-мереж частотного ресурсу, не передбаченого Регіональним планом «Женева-2006», (Міжнародна науково-практична конференція «Проблеми впровадження цифрового мовлення на загальнонаціональному, регіональному і місцевому рівні», Одеса, 2008 рік)

Міжнародна регуляторна основа

Стаття 4 Угоди GE06

4.1.2 Початок процедури зміни

4.1.2.2 Адміністрація вважається зачепленою у відношенні її радіомовної служби, коли перевищуються межі, вказані в Розділі I Додатку 4.

Розділ I Додатку 4 Угоди GE06

Радіомовна система, що приводить до зміну Плану	Порогові значення напруженості поля (дБ(мкВ/м))		
	Діапазон IV (470–582 МГц)	Діапазон V (582–718 МГц)	Діапазон V (718–862 МГц)
DVB-T	21	23	25

Рисунок 2 – Технічні умови для використання одночастотних присвоєнь, відповідно до Угоди «Женева-2006», (2-ий Міжнародний форум: Цифрове мовлення в Україні, Київ, 2008 рік)

Таблиця 1 - Частотний ресурс, який попередньо визначений як можливий для використання в зоні 62 для створення одночастотних міні-мереж (поза синхронною мережею).

Населені пункти	№ SFN зони	ТВ канал
Свердловськ	62	35 39 42 50 52
Красний Луч	62	35 39 42 50 52
Антрацит	62	35 39 42 50 52
Ровеньки	62	35 39 42 50 52
Краснодон	62	35 39 42 50 52

3) місцеві телекомпанії, що поширюватимуть свої програми на міні-мультиплексі, здатні створити та обслуговувати його власними силами:

- шляхом делегування цієї функції одному із них; або
- шляхом утворення господарського об'єднання; або
- через укладання багатостороннього договору із підприємством-підприємцем, але в будь-якому із цих випадків, телекомпанії матимуть можливість здійснювати контроль за особою, що «триматиме рубильник»; ще раз наголосимо на важливості цієї умови, адже саме порушення прав місцевих мовників шляхом протизаконного виключення оператором телекомунікацій їх програм із ефіру відбувається набагато частіше, ніж таке саме порушення прав загальнонаціональних телекомпаній, особливо протягом виборчого періоду.

22 липня 2008 року НАМ провела Регіональну нараду “Впровадження цифрового телебачення в Луганській області: проблема місцевого та регіонального мовлення”, метою якої було перевірити теоретичні переваги побудови цифрових міні-мереж з використанням малопотужних передавачів на прикладі місцевих телекомпаній Луганської області.

Участь у нараді взяли представники всіх регіональних та місцевих телекомпаній, представники органів місцевої влади та самоврядування, а також представники Національної ради України з питань телебачення і радіомовлення, Національної комісії з питань регулювання зв'язку України, Концерну РРТ тощо.

В Рекомендаціях учасників наради, зокрема, зазначено:

1. Визнати, що побудова цифрових міні-мереж, що працюють як одиночні одночастотні присвоєння, з використанням малопотужних передавачів є перспективним напрямом реалізації місцевого мовлення на територію одного чи декількох розташованих поряд населених пунктів із радіусом впевненого прийому до 10 км.

2. Підтримати ініціативу телерадіоорганізацій Луганської області щодо звернення до Національної ради України з питань телебачення і радіомовлення про подання заявок на розробку висновків щодо можливості та умов користування радіочастотним ресурсом України для телерадіомовлення у цифрових міні-мережах з використанням малопотужних передавачів у наступних населених пунктах:

- 1) Брянка, Стаханов, Теплогірськ, Алмазне, Первомайськ: ТРК “Ера-ТВ”, ТОВ ТРК “СКТ - плюс”;
- 2) Алчевськ, Перевальськ: Комунальне підприємство “Редакція міського телебачення “АСКЕТ”, ТРК “Ера-ТВ”;
- 3) Свердловськ: ТОВ “Телерадіокомпанія “ВІД”, ТОВ «Телерадіокомпанія «Інформтранссервіс»;
- 4) Старобільськ: ТОВ „Незалежна телерадіокомпанія „Континент”;
- 5) Северодонецьк, Лисичанськ, Рубіжне: ТОВ „Незалежна телерадіокомпанія „Континент”; ТРК “ЛИК-ТВ”, Лисичанське комунальне підприємство “Телерадіокомпанія “Акцент”, Телерадіокомпанія “СТВ” – Северодонецьке комунальне підприємство;
- 6) Попасне: Комунальне підприємство “Попаснянська районна телерадіокомпанія”, ТОВ „Незалежна телерадіокомпанія „Континент”, ТОВ ТРО “Порт”;
- 7) Красний Луч: ТОВ телерадіомовна компанія “Луч”, Дочірнє підприємство “Телекомпанія „РТВ” ТОВ “РКТ”, ТОВ Телекомпанія “Антел”;
- 8) Антрацит: ТОВ Телекомпанія “Антел”, ТОВ телерадіомовна компанія “Луч”, Дочірнє підприємство “Телекомпанія „РТВ” ТОВ “РКТ”;
- 9) Ровеньки: Дочірнє підприємство “Телекомпанія „РТВ” ТОВ “РКТ”, ТОВ Телестудія “Ніка-ТВ”, ТОВ телерадіомовна компанія “Луч”;
- 10) Сватове: Районне комунальне підприємство “Сватівська районна телерадіоорганізація”, ТОВ „Незалежна телерадіокомпанія „Континент”;
- 11) Краснодон: ТОВ „Незалежна телерадіокомпанія „Континент”.

3. Визнати, що з урахуванням складних умов, в яких буде здійснюватися поширення сигналу малопотужними передавачами (зокрема, великої імовірності створення їм перешкод з боку потужних цифрових та аналогових передавачів, в тому числі - іноземних) для розбудови місцевих міні-мереж доцільно обирати максимально захищені схеми

модуляцій (наприклад, QPSK) з поляризацією антен, яка б відрізнялась від поляризації антен передавачів відповідної синхронної зони мовлення.

4. Визнати необхідним для збереження фінансової та організаційної незалежності місцевих і регіональних телерадіокомпаній:

- 1) при розбудові місцевих міні-мереж розміщувати в одній мережі не більше трьох комерційних програм та доповнювати їх пакет некомерційними програмами соціальної спрямованості: зокрема, програмами громадського та аматорського телебачення, програмами прямої трансляції засідань органів місцевої влади та самоврядування тощо;
- 2) з огляду на те, що провайдер програмної послуги та оператор телекомунікацій таких мереж неминуче займатиме монопольне становище, при видачі ліцензій на ці види діяльності надавати перевагу тим телерадіоорганізаціям, які здійснюватимуть мовлення в цих мережах, а у разі їх відмови від самостійного забезпечення технічної розробки мережі – забезпечувати можливість їх контролю за визначенням провайдера програмної послуги та оператора телекомунікацій;
- 3) при проведенні конкурсів на мовлення на каналі багатоканальної мережі МХ-5, призначеної для регіонального мовлення, надавати пріоритет телерадіоорганізаціям, які працюють на території відповідного регіону.

5. Визначити, що мовлення в місцевих міні-мережах має бути розпочате після початку мовлення на відповідній території загальнонаціональних телекомпаній у двох багатоканальних мережах (мультиплексах), але не пізніше 2010 року.

У вересні 2008 року ініціативу телерадіоорганізацій Луганської області також підтримало Краснодонське міське комунальне підприємство «Міська телерадіокомпанія» (м. Краснодон). Наразі всі ці компанії готують заявки до Національної ради України з питань телебачення і радіомовлення щодо прорахунку частот.

Незалежна асоціація телерадіомовників планує проведення таких регіональних нарад в усіх областях України, зокрема на початку жовтня відбудеться нарада в Херсонській області.

Виходячи із викладеного вище,

ПРОСИМО:

1. Вжити заходів для дослідження можливості реалізації місцевого ефірного цифрового телебачення шляхом побудова цифрових міні-мереж з використанням малопотужних передавачів;
2. У разі отримання позитивних висновків експертних установ, включити цю технологію до Державної програми впровадження цифрового телерадіомовлення;
3. Підтримати ініціативу телерадіоорганізацій Луганської області щодо розробки висновків про можливість та умови користування радіочастотним ресурсом України для телерадіомовлення у цифрових міні-мережах з використанням малопотужних передавачів.

Також, будемо вдячні за призначення зустрічі представникам Незалежної асоціації телерадіомовників для обговорення проблеми впровадження цифрового телебачення на місцевому рівні.

З повагою,

Виконавчий директор НАМ

_____ М'ясникова К.А.

Виконавець:

Большакова О.Ю. 8-067-405-11-08, 254-55-56